ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 17ης Οκτωβρίου 1972 *

Στην υπόθεση 8/72,

Vereeniging van Cementhandelaren (ένωση εμπόρων τσιμέντου), με έδρα το Άμστερνταμ, εκπροσωπούμενη από τους δικηγόρους στο Hoge Raad (Ανώτατο Ακυρωτικό) των Κάτω Χωρών J. J. A. Ellis και B. H. Ter Kuile, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο Jacques Loesch, 2, rue Goethe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από το νομικό της σύμβουλο B. Van Der Esch με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το νομικό της σύμβουλο Emile Reuter, 4, boulevard Royal,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως IV/324 της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 1971, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, Πρόεδρο, R. Monaco και P. Pescatore (εισηγητή δικαστή), προέδρους τμήματος, A. M. Donner και H. Kutscher, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Mayras
γραμματέας: A. Van Houtte

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα «περιστατικά» παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Φεβρουαρίου 1972, η Vereeniging van Cementhandelaren (Ολλανδική ένωση εμπόρων τσιμέντου) ζήτησε την ακύρωση της απόφασης της 16ης Δεκεμβρίου 1971 (PB 1972, L 13, σ. 34) με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεν συμβιβάζεται προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, σύνολο αποφάσεων της προσφεύγουσας Ένωσης, απέρριψε την αίτηση εξαιρέσεως που υπέβαλε η ίδια Ένωση βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3 και διέταξε την προσφεύγουσα να παύσει αμέσως τη διαπιστωθείσα παράβαση.

2 Η προσφεύγουσα πρόβαλε ισχυρισμούς σχετικά με το αντικείμενο της απόφασης την παράβαση ουσιώδους τύπου, την παράβαση διατάξεων της Συνθήκης και την έλλειψη αιτιολογίας.

Επί του αντικειμένου της επίμαχης αποφάσεως

3 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, ήδη προ της αποφάσεως της 16ης Δεκεμβρίου 1971, είχε καταργήσει στις 7 Δεκεμβρίου 1971 εξ ολοκλήρου το σύστημα «υποχρεωτικών τιμών», για τις παραδόσεις ποσοτήτων τσιμέντου κάτω των 100 τόνων.

4 Λόγω του ότι το σύστημα αυτό και ο καθορισμός «ενδεικτικών τιμών» για τις παραδόσεις ποσοτήτων τσιμέντου 100 τόνων και άνω είναι αλληλένδετα, η απόφαση κατέστη χωρίς αντικείμενο.

5 Η επίμαχη απόφαση στρεφόταν κατά των εσωτερικών κανονισμών της προσφεύγουσας ένωσης, όπως γνωστοποιήθηκαν από αυτή ενόψει της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, και αποτέλεσαν αντικείμενο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και της διοικητικής διαδικασίας.

6 Η προσφεύγουσα γνώριζε, κατά το χρόνο καταργήσεως των υποχρεωτικών τιμών για παραδόσεις ποσοτήτων κάτω των 100 τόνων, ότι είχε περατωθεί η διαδικασία και επίκειτο η έκδοση αποφάσεως της Επιτροπής.

7 Η προσφεύγουσα όφειλε να ειδοποιήσει χωρίς καθυστέρηση την Επιτροπή για την τροποποίηση της εσωτερικής της ρύθμισης, ώστε η Επιτροπή να μπορέσει, ενδεχομένως, να συναγάγει τα προσήκοντα συμπεράσματα.

8 Υπό τις συνθήκες αυτές η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται την τροποποίηση στην οποία προέβη εξ ιδίας πρωτοβουλίας για να αμφισβητήσει την απόφαση της Επιτροπής.

9 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

Επί της παραβάσεως ουσιώδους τύπου

10 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων της Επιτροπής, κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 99/63 της Επιτροπής, δεν είναι νομότυπη, διότι δεν φέρει την υπογραφή μέλους της Επιτροπής, αλλά κατ' εξουσιοδότηση την υπογραφή του γενικού διευθυντή της διευθύνσεως ανταγωνισμού.

11 Είναι βέβαιο ότι ο γενικός διευθυντής της διευθύνσεως ανταγωνισμού περιορίστηκε να υπογράψει την ανακοίνωση των αιτιάσεων, την οποία είχε εκ των προτέρων εγκρίνει, κατά την άσκηση των καθηκόντων που του είχε μεταβιβάσει η Επιτροπή, το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής.

12 Επομένως ο υπάλληλος αυτός ενήργησε μέσα στο πλαίσιο όχι μεταβίβασης αρμοδιοτήτων αλλά απλής εξουσιοδότησης προς υπογραφή, την οποία του χορήγησε το μέλος της Επιτροπής.

13 Τέτοια εξουσιοδότηση συνιστά μέτρο σχετικό με την εσωτερική οργάνωση των υπηρεσιών της Επιτροπής, σύμφωνο με το άρθρο 27 του προσωρινού εσωτερικού κανονισμού που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 7 της συνθήκης της 8ης Απριλίου 1965 περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

14 Επομένως, ο ισχυρισμός που προβάλλεται κατά της επίδικης αποφάσεως, σχετικά με φερόμενο τυπικό ελάττωμα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί της ουσίας

α) Προσβολή των κανόνων ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς

15 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, μετά την κατάργηση του συστήματος «υποχρεωτικών τιμών» — που εφαρμόστηκε μόνο σε μικρής σημασίας τμήμα των συναλλαγών — δεν απομένει παρά μόνο το σύστημα «ενδεικτικών τιμών».

16 Οι «ενδεικτικές τιμές» αυτές — που, άλλωστε, δεν τηρούνται στην πράξη — χωρίς να δεσμεύουν τα μέλη της ενώσεως δεν αποτελούν στην πραγματικότητα παρά βάση υπολογισμού που αφήνει σε μεγάλο βαθμό ανέπαφη την ελευθερία, για κάθε μέλος, να υπολογίζει τις τιμές του ακολουθώντας τα δεδομένα της καθε συναλλαγής χωριστά.

17 Δεδομένου, εν πάση περιπτώσει, ότι οι διαφορές στις τιμές παραγωγής είναι ασήμαντες στον οικείο κλάδο, ο ανταγωνισμός διεξάγεται κυρίως στα άλλα στοιχεία των συναλλαγών, όπως είναι η ποιότητα των προϊόντων και η εξυπηρέτηση των πελατών.

18 Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης αναφέρει ρητά ως ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά τις συμπράξεις που συνίστανται στον «άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών... πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής».

19 Αν ένα καθεστώς υποχρεωτικών τιμών πωλήσεως αντίκειται προφανώς στη διάταξη αυτή, άλλο τόσο αντίκειται και το καθεστώς των «ενδεικτικών τιμών».

20 Δεν μπορεί, πράγματι, να γίνει δεκτό ότι οι ρήτρες της συμπράξεως, σχετικά με τον καθορισμό «ενδεικτικών τιμών», στερούνται πρακτικής χρησιμότητας.

21 Πράγματι, ο καθορισμός τιμής, έστω απλώς ενδεικτικής, επηρεάζει τον ανταγωνισμό, λόγω του ότι επιτρέπει σε όσους συμμετέχουν να προβλέπουν, με εύλογη βεβαιότητα, ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους.

22 Η πρόβλεψη αυτή καθίσταται ακόμη πιο βέβαιη, καθόσον με τις διατάξεις περί «ενδεικτικών τιμών» συνδέεται η υποχρέωση πραγματοποιήσεως σε κάθε περίπτωση αποδεδειγμένου κέρδους, οι δε διατάξεις αυτές πρέπει επιπλέον να κρίνονται στο πλαίσιο του συνόλου των εσωτερικών κανονισμών της προσφεύγου-

σας ένωσης που χαρακτηρίζονται από αυστηρή πειθαρχία, συνοδευόμενη από ελέγχους και κυρώσεις.

23 Εκτός από τον καθορισμό των καθαυτών τιμών, η σύμπραξη την οποία αφορά η επίδικη απόφαση περιλαμβάνει και ένα σύνολο περιοριστικών ρητρών που αφορούν άλλους όρους συναλλαγής.

24 Τέτοιες ρήτρες είναι ιδίως όσες έχουν ως στόχο να παρεμποδίσουν την πώληση τσιμέντου σε εμπόρους άλλους εκτός των μελών της ενώσεως ή των εγκεκριμένων από αυτήν μεταπωλητών, να προλάβουν το σχηματισμό αποθεμάτων τσιμέντου στα χέρια τρίτων που δεν υπάγονται στην πειθαρχία της ενώσεως, να περιορίσουν αυστηρά τα εμπορικά πλεονεκτήματα που θα μπορούσαν να παραχωρηθούν στους αγοραστές και να εμποδίσουν κάθε εξυπηρέτηση της πελατείας που θα εξήρχετο των πλαισίων που μπορούν να θεωρηθούν «κανονικά».

25 Έτσι, από την έρευνα του συνόλου της ρυθμίσεως, στην οποία αναφέρεται η επίδικη απόφαση, προκύπτει η εικόνα ενός συστήματος με συνοχή και αυστηρά οργανωμένου που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών της ενώσεως.

β) Επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών

26 Κατά την προσφεύγουσα ένωση, η εκτίμηση της συμπράξεως, στην οποία αναφέρεται η επίδικη απόφαση, εκφεύγει εντούτοις της αρμοδιότητας της Επιτροπής, διότι πρόκειται για αμιγώς εθνική σύμπραξη που περιορίζεται στην ολλανδική επικράτεια, δεν θίγει κατά κανένα τρόπο τις εισαγωγές ή εξαγωγές και, συνεπώς, δεν ασκεί επιδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών.

27 Σχετικώς, η προσφεύγουσα τονίζει ιδιαιτέρως το γεγονός ότι η συνολική παραγωγή τσιμέντου των Κάτω Χωρών απέχει πολύ από το να καλύπτει τις ανάγκες της ολλανδικής οικονομίας, δημιουργώντας μεγάλη ανάγκη για εισαγωγές και ότι, επιπλέον, υπάρχει, εκτός από τα μέλη της ενώσεως, σημαντικός αριθμός μη συμβεβλημένων πωλητών τσιμέντου και ότι, έτσι, το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν διατρέχει τον κίνδυνο να θιγεί.

28 Κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, δεν συμβιβάζεται προς τη Συνθήκη, εφόσον δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

29 Σύμπραξη που εκτείνεται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους έχει, εκ φύσεως, ως αποτέλεσμα την παγίωση των στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, παρακωλύοντας έτσι την οικονομική διείσδυση που επιδιώκει η Συνθήκη και εξασφαλίζοντας προστασία στην εγχώρια παραγωγή.

30 Ειδικότερα, οι διατάξεις της συμπράξεως, που συνδέουν μεταξύ τους τα μέλη της προσφεύγουσας ένωσης, καθώς και ο αποκλεισμός από αυτήν όλων των πωλήσεων σε μη εγκεκριμένους από την ίδια μεταπωλητές, καθιστούν δυσκολότερη τη δράση ή την πρόσβαση στην ολλανδική αγορά των παραγωγών ή των πωλητών άλλων κρατών μελών.

31 Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί η αντίρρηση που στηρίζεται στο γεγονός ότι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δεν δύναται να επηρεαστεί από τις αποφάσεις της προσφεύγουσας ένωσης.

32 Από τα προεκτεθέντα έπεται ότι οι αιτιάσεις που στηρίζονται σε φερόμενη παράβαση των κανόνων της Συνθήκης πρέπει να απορριφθούν.

Επί της ελλείψεως αιτιολογίας

33 Η προσφεύγουσα προβάλλει, εξάλλου, τον ισχυρισμό ότι η επίδικη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη.

34 Η κριτική αυτή αναφέρεται κυρίως στο γεγονός ότι ενώ το μεν διατακτικό της απόφασης αφορά σύνολο ρυθμίσεων που περιέχουν τις γενικές διατάξεις και τις διατάξεις επί θεμάτων τιμών (Algemene Bepalingen Prijsvoorschriften der VCH), τους τιμοκαταλόγους I-VI (Prijsbladen I-VI), τους γενικούς όρους αγοράς και πωλήσεως (Algemene Koop- en Verkoopvoorwaarden 1955 FGB-RBB) και τους συμπληρωματικούς όρους αγοράς και πωλήσεως (Aanvullende Koop- en Verkoopvoorwaarden van de VCH), η αιτιολογία όμως που αναφέρεται ρητά στα πρώτα από τα κείμενα αυτά δεν επιτρέπει να αναγνωρισθούν οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή καταδίκασε εξίσου τους «γενικούς όρους» όσο και «τους συμπληρωματικούς όρους αγοράς και πωλήσεως».

35 Αν και αληθεύει ότι οι «γενικοί όροι» και οι «συμπληρωματικοί όροι αγοράς και πωλήσεως» περιλαμβάνουν ορισμένο αριθμό συνήθων εμπορικών ρητρών, καθαυτό ξένων προς τα θέματα συμπράξεως, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πολλές από τις διατάξεις αυτές δεν μπορούν να παίξουν επικουρικό ρόλο κατά τη λειτουργία της συμπράξεως.

36 Εξάλλου, οι «γενικές διατάξεις και διατάξεις επί θεμάτων τιμών», στις οποίες βρίσκονται συγκεντρωμένες οι κύριες διατάξεις που γίνεται δεκτό ότι αντίκεινται στους κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης, περιέχουν ρητή παραπομπή στους εν λόγω «γενικούς όρους» και τους «συμπληρωματικούς όρους αγοράς και πωλήσεως».

37 Συνεπώς, φαίνεται φυσικό το ότι η Επιτροπή, στο διατακτικό της αποφάσεώς της, στρέφεται κατά του συνόλου των πράξεων οι οποίες, κατά τη βούληση της ίδιας της προσφεύγουσας, πρέπει να αποτελούν ενιαίο με συνοχή σύνολο.

38 Στην αιτιολογία της η Επιτροπή υπογράμμισε με σαφή τρόπο τις διατάξεις εκείνες που στο σύνολο των αναφερθεισών πράξεων έρχονται σε αντίθεση προς τις απαιτήσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1.

39 Εναπόκειται στην προσφεύγουσα, κατά την αναθεώρηση της εσωτερικής της ρύθμισης, ενόψει της προσαρμογής της στους κανόνες ανταγωνισμού της Κοινότητας, να καθορίσει ποιες ρήτρες πρέπει να καταργηθούν, ως αντίθετες προς τη Συνθήκη, και ποιες μπορούν να παραμείνουν.

40 Συνεπώς, ο ισχυρισμός που αφορά την έλλειψη αιτιολογίας πρέπει να απορριφθεί.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις αγορεύσεις των διαδίκων, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος και ιδίως τα άρθρα 85, 173 και 190, το Πρωτόκολλο περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος, και τον κανονισμό διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

απορρίπτοντας κάθε άλλο ευρύτερο ή αντίθετο αίτημα, αποφασίζει:

Απορρίπτει την προσφυγή.

Lecourt Monaco Pescatore

Donner Kutscher

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Οκτωβρίου 1972.

Ο γραμματέας
A. van Houtte

Ο πρόεδρος
R. Lecourt